

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCZYŹNIE
W LONDYNIE

ZESZYTY NAUKOWE

SERIA TRZECIA, NR 7, 2019

GRAŻYNA CZUBIŃSKA

POLSKI UNIWERSYTET NA OBCZYŹNIE, LONDYN

PUNO – NIEPODLEGŁA UCZELNIA POLSKA POZA POLSKĄ

Tradycyjna historia Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie została już wielokrotnie opisana i opublikowana¹, niemniej warto nawiązać do jej instytucjonalnych korzeni. W referatach wygłoszonych 13 października 2018 roku na konferencji PUNO pod tytułem „100 lat niepodległej nauki polskiej na emigracji w Wielkiej Brytanii” głównym wątkiem była polska nauka, ale znalazło się też miejsce dla krótkiej prezentacji rodzimej uczelni poza krajem, wolnej od sztywnych ram instytucjonalnych.

Oto kilka historycznych faktów o jej początkach:

Gdy we wrześniu 1939 roku z zagrożonej militarną klęską i utratą państwowości Polski ewakuował się rząd II RP i tysiące polskich żołnierzy, w tłumach uchodźców znaleźli się profesorowie, docenci, a także uczniowie wielu rodzimych uniwersytetów. Już miesiąc później narodziła się idea uformowa-

---

¹ T. Sulimirski, *Uniwersytet Polski za Granicą w Paryżu*, „Nauka Polska na Obczyźnie”, Londyn, 1955, z. 1, s. 14–18; J. Pyłat, *PUNO – Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Pułtusk – Londyn, 2010; *Filozofia na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie*, red. M. Płotka, J. Pyłat, A. Andrzejuk, Warszawa – Londyn, 2014; W. Falkowski, Kilka uwag o historii i planach Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, strona internetowa: Kptnno.krakow.pl/images/II_Kongres/WF.pdf, dostęp 31 XII 2018; biuletyny jubileuszowe PUNO – 70- i 75-lecie.

nia uczelni poza granicami kraju, która nie tylko będzie kontynuować rozwoju niepodległej nauki polskiej – stworzy też szansę na edukację młodym ludziom, którym najeźdźcy uniemożliwili kontynuację lub rozpoczęcie studiów w ojczyźnie. W dwudziestoleciu międzywojennym w ciągu dwóch dekad odrodziły się zniszczone przez zaborców uniwersytety. Działała kadra akademicka całkowicie oddana nauce i polskiemu szkolnictwu wyższemu². Kadra ta, pozbawiona swych uczelni, studentów, własnych domów i warsztatów pracy, w kilka tygodni po kapitulacji naszego kraju utworzyła w Paryżu Polski Uniwersytet za Granicą³. Głównym inicjatorem i pierwszym rektorem nowopowstałej placówki był wybitny historyk, profesor Oskar Halecki⁴.

W październiku 1939 roku w alianckim Paryżu, kiedy zaprzysiężono nowy rząd polski, jego prezydent Władysław Raczkiewicz i premier gen. Władysław Sikorski wyrazili poparcie profesorskiej inicjatywy ustanowienia Polskiego Uniwersytetu za Granicą – uczelni nieobciążonej rygorystycznymi przepisami, która polegała na naukowych osiągnięciach i dydaktycznych kompetencjach kadry akademickiej.

Z pomocą przyszedł też rząd francuski, elita intelektualna Francji oraz Biblioteka Polska w Paryżu (Bibliothèque Polonaise de Paris). Założona w 1838 roku jako fundacja Wielkiej Emigracji, miała za zadanie zbieranie ocalałych od grabieży książek, archiwów i pamiątek narodowych. Idea biblioteki narodziła się wśród Francuzów działających w Towarzystwie Cywilizacji (Société de Civilisation), które

wystosowało do wszystkich cywilizowanych narodów świata odezwę, potępiającą spustoszenie bibliotek w Warszawie, Wilnie, Krzemieńcu i innych miastach polskich oraz wywiezienie zbiorów naukowych do Petersburga przez rząd cara Mikołaja I⁵.

² Z. A. Judycki, *Polski Uniwersytet na Obczyźnie. Słownik pracowników naukowych*, Londyn, 2008.

³ R. Stobiecki, *Klio na wygnaniu. Z dziejów polskiej historiografii na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii po 1945 r.*, Poznań, 2005, s. 47–49; T. Wyrwa, *Założenie Uniwersytetu Polskiego Zagranicą w Paryżu w 1939 r.*, w: T. Wyrwa, *Pokoleniowe rozstaje dróg*, Lublin, 2007, s. 149–154.

⁴ D. Lipski, O. Halecki, *Polski Uniwersytet za Granicą*, w: *Filozofia na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie*, red. M. Płotka, J. Pyłat, A. Andrzejuk, Warszawa – Londyn, 2014, s. 55–62.

⁵ J. Pezda, *Historia biblioteki polskiej w Paryżu w latach 1838–1893*, Kraków, 2013.

1. Biblioteka Polska w Paryżu – pierwsza siedziba polskiego uniwersytetu poza krajem, tutaj toczyły się dyskusje nad kształtem nowej uczelni; fot. ze zbiorów Grażyny Czubińskiej

Towarzystwo Cywilizacji wzywało do utworzenia w Paryżu biblioteki i ośrodka dokumentacji poświęconego Polsce. Na prośbę Towarzystwa odezwę napisał w języku francuskim Adam Mickiewicz:

Jednakowoż zniszczenie Rzeczypospolitej Polskiej, unicestwienie jej potęgi politycznej nie zdoła zniszczyć potęgi moralnej Polski, dopóki Polacy zachowają swego ducha narodowego, ducha wolności [...]. Naród polski zmartwychwstanie z poparciem i pomocą narodów wolnych, a rola Biblioteki będzie ogromna.

Słowa Mickiewicza spełniły się – Biblioteka Polska w Paryżu stała się jednym z najważniejszych ośrodków polskiej dokumentacji i kultury poza krajem, a w 2013 roku UNESCO wpisało ją do Rejestru Pamięci Świata⁶.

W tragicznym roku 1939 Biblioteka otworzyła swe podwoje dla polskich akademików i nowej fali emigrantów. 1 grudnia odbyła się w budynku uroczysta inauguracja Polskiego Uniwersytetu za Granicą z udziałem premiera gen. Władysława Sikorskiego oraz członków rządu polskiego i francuskiego pod przewodnictwem rektora Uniwersytetu Paryskiego, Gustava Roussy, profesora nauk medycznych, wybitnego neurologa, twórcy i wieloletniego dyrektora francuskiego instytutu zwalczania raka⁷.

---

⁶ Strona internetowa: Bibliotheque-polonaise-paris-shlp.fr/medias/M%E9moiredumonde_pl_web.pdf, dostęp 20 IX 2018.

⁷ M. Sas-Skowroński, *Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, w: *Monograph Polish Faculty of Law Oxford 1944–1947 at the University of Oxford*, red. J. Cywiński, T. Rojewski, W. Toporowski, Londyn, 1997, s. 82.

2. Gen. Władysław Sikorski i Gustave Roussy, rektor Uniwersytetu Paryskiego, którzy wzięli w spotkaniu inauguracyjnym działalność polskiej uczelni we Francji 1 grudnia 1939 r.; fot. Wikipedia

Dydaktyczną działalność uczelni zapoczątkowały 20 stycznia 1940 roku trzy wykłady inauguracyjne. Jednym z mówców był profesor Stanisław Stroński, wybitny romanista, kształcony na uniwersytetach we Lwowie, Wiedniu i Paryżu, profesor KUL-u w latach 1927–1939, polityk, wicepremier i minister informacji i dokumentacji w rządzie gen. Sikorskiego w latach 1939–1943. Profesor PUNO (w latach 1951–1955) wykładał „O odwiecznych stosunkach polsko-francuskich”, natomiast historyk Marian Kukiel, docent UJ, generał dywizji, profesor PUNO w latach 1953–1973 i kierownik Katedry Historii Nowożytnej, miał wykład „Napoleona dzień dzisiejszy”. Profesor Stanisław Kot, historyk i polityk, profesor UJ, minister rządu RP na emigracji, który w 1941 otrzymał doktorat Honorowy Oxford University, mówił „Co wniosła Polska do kultury powszechnej”⁸.

Tak rozpoczął swą działalność najmniejszy i jedyny – tak jak dzisiaj – uniwersytet wolnych Polaków poza krajem. Otworzono wtedy dwa wydziały: humanistyczny i prawno-ekonomiczny.

---

⁸ Tamże, s. 83.

3. Pierwsza stała siedziba PUNO w budynku 9 Princes Gardens w dzielnicy South Kensington w Londynie; fot. ze zbiorów Grażyny Czubińskiej

Działalność Polskiego Uniwersytetu za Granicą przerwano wiosną 1940 roku po upadku Francji. Po wygranej wojnie i przegranej batalii Polaków o odzyskanie niepodległej ojczyzny nauczanie kontynuowano w innym kraju na innych warunkach. Kolejne dekrety Prezydenta RP z lat 40. wydawane w Londynie stworzyły podstawę prawną dla uczelni, która edyktem prezydenckim z 1952 roku otrzymała nazwę Polski Uniwersytet na Obczyźnie PUNO (ang. The Polish University Abroad)⁹.

PUNO otrzymało stałą siedzibę w budynku 9 Princes Gardens w dzielnicy South Kensington, z którego przeniosło się w 1976 do Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK) w dzielnicy Hammersmith. W tym samym miejscu działały inne ważne instytucje i organizacje polskie, m.in. Biblioteka Polska, Polskie Towarzystwo Naukowe na Obczyźnie, Stowarzyszenie Techników Polskich.

Podjęte po 1990 roku pertraktacje w sprawie włączenia PUNO w struktury polskiego szkolnictwa wyższego zakończono wydaniem w 1998 Ustawy o uzna-

---

⁹ Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 grudnia 1952 roku, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, Londyn, 31 XII 1952, nr 4.

niu stopni naukowych, dyplomów i tytułów zawodowych nadawanych przez Polski Uniwersytet na Obczyźnie¹⁰ przyznawanych w latach 1952–1990. Od tego czasu uczelnię emigracyjną pozostawiono własnemu losowi.

Czym jest Polski Uniwersytet na Obczyźnie? W opinii Polski Ludowej był znienawidzonym, obrzucanym obelgami tworem reakcyjnej, przegranej Polski. W oczach władz suwerennego już kraju jest niechcianym dzieckiem, właściwie wnukiem odziedziczonym po drugiej emigracji niepodległościowej. Mimo że działa poza granicami kraju dla dobra Polaków rozsianych po świecie, którzy pragną się kształcić w języku polskim, zdobywać stopnie akademickie i pozyskiwać kwalifikacje zawodowe¹¹, musi domagać się uznania go za polski uniwersytet. PUNO mimo wielu trudności wytrwale służy edukacji w języku ojczystym poprzez dydaktykę na wysokim poziomie akademickim, indywidualne i zbiorowe prace badawcze, konferencje, publikowanie prac naukowych, a także promowanie naszej kultury oraz edukacji w kraju gospodarza i na świecie.

PUNO wchodzi w XXI wieku w nowy etap swojego rozwoju, ale misja uczelni pozostaje niezmienną:

Służenie Polakom wszystkich pokoleń, którzy przebywając poza granicami kraju lub kraju przodków, pragną poszerzać swoją wiedzę, kontynuować studia akademickie w języku polskim, utrzymać kontakt z polską nauką, kulturą – z polskością¹².

Obecne struktury uczelniane i oferty edukacyjne PUNO ogranicza bardzo skromna infrastruktura oraz niewielkie zasoby kadrowe i finansowe. Programy dydaktyczne i badawcze uczelni są realizowane na Wydziale Nauk Humanistycznych i w trzech instytutach: Nauk Społecznych, Kultury Europejskiej oraz w Nauk Technicznych. W ich ramach działa 11 zakładów dydaktyczno-badawczych, realizując m.in. różne sposoby kształcenia.

W świetle założeń edukacyjnych i misyjnych PUNO bardzo ważne są prowadzone od 2012 roku studia podyplomowe dla osób posiadających stopień

¹⁰ Ustawa z dnia 6 lutego 1998 r. o uznaniu stopni naukowych, dyplomów i tytułów zawodowych nadanych przez Polski Uniwersytet Na Obczyźnie, Dz.U., 1998, nr 37, poz. 203.

¹¹ M. P. Garapich, *Edukacyjne potrzeby poakcesyjnej emigracji polskiej do Londynu. Raport z badań*, Polski Ośrodek Naukowy Uniwersytetu Jagiellońskiego w Londynie, 2013.

¹² Broszura PUNO: *Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Londyn, 2017, s. 2.

4. Prof. Halina Taborska prowadzi zajęcia seminarium doktoranckiego na PUNO, Londyn, 2012 r.; fot. ze zbiorów Grażyny Czubińskiej

licencjacki lub tytuł magistra: studia dla osób uczących języka i kultury polskiej poza krajem (dotychczas pięć edycji po 350 godzin); roczny kurs psychologii stosowanej (pięć edycji po 180 godzin); dwuletnia seksuologia społeczna (dwie edycje po 350 godzin); mediacja i negocjacja (trzy edycje po 150 godzin); coaching (dwie edycje po 150 godzin) oraz psychodietetyka. W ofercie znajdują się też studia interwencji kryzysowej, akademia trenera, psychologia biznesu w warunkach brexitu, zdrowia publicznego oraz zarządzanie opieką nad osobami starszymi. Ostatnio dołączyły kierunki produkcja filmowa oraz logopedia.

Wszystkie kursy podyplomowe prowadzone przez PUNO, w których uczestniczyło ponad 300 słuchaczy (każdy otrzymał świadectwo ukończenia studiów), mają za cel zarówno przekazywanie wiedzy akademickiej, jak i kształtowanie umiejętności umożliwiających pomyślną aktywność zawodową. Służą one dobru polskiej społeczności osiadłej na stałe lub czasowo na Wyspach Brytyjskich.

Seminaria doktoranckie na PUNO są prowadzone od 10 lat. Na dwóch multidyscyplinarnych seminariach z zakresu nauk humanistycznych oraz społecznych pracuje 19 osób nad rozprawami doktorskimi. Przygotowujemy do przewodów doktorskich na polskich uczelniach krajowych, uczelniach brytyjskich i na PUNO. Planujemy także uruchomienie seminarium doktoranckiego w dziedzinie nauk technicznych.

5. Zajęcia studiów podyplomowych „Mediacje i negocjacje”, PUNO, Londyn, 2013 r.; fot. ze zbiorów Grażyny Czubińskiej

W 2013 roku powstał na PUNO ośrodek seminaryjny The Twentieth Century Polish History Seminar, prowadzony w języku angielskim, z udziałem czołowych historyków brytyjskich, którzy zajmują się polską historią XX wieku. Kierownikiem seminarium jest profesor historii PUNO Michael Fleming, a w zrealizowanym dotychczas cyklu 31 spotkań referaty wygłosili wybitni badacze, m.in. z Oxford University, London School of Economics, University College London, University of Manchester, University of Warwick, University of Bristol, University of Warsaw, Collegium Civitas oraz PUNO. Seminarium stanowi forum dyskusyjne dla naukowców z Wielkiej Brytanii i Polski, a jednocześnie stwarza szansę na edukację dla badaczy młodego pokolenia (również dla doktorantów i magistrantów) do brania udziału w debacie akademickiej i pogłębienia wiedzy o historii naszej ojczyzny.

Wydział Nauk Humanistycznych, Instytuty Kultury Europejskiej i Nauk Społecznych prowadzą szereg warsztatów i seminariów, m.in. dla nauczycieli szkół sobotnich: „Pozytywna dyscyplina w klasie”, „Jak skutecznie motywować uczniów”. Zgodnie z propozycjami nauczycieli realizowane są tematy: ocenianie kształtujące, metodyka nauczania dzieci dwujęzycznych, pedagogika zabawy i wykorzystywanie jej w klasie, dysleksja i praca z dziećmi ze specjalnymi potrzebami oraz zajęcia z logopedii. Zakłady Instytutu Nauk Społecznych rozpoczęły realizację cyklu warsztatów otwartych poświęconych nabywaniu

6. Rozdanie dyplomów ukończenia studiów podyplomowych „Mediacje i negocjacje”, PUNO, Londyn, 2013 r.; fot. ze zbiorów Grażyny Czubińskiej

umiejętności „miękkich” w życiu pod hasłem „Ja i moje relacje, które tworzę ze światem”. Zakład Współczesnej Kultury Literackiej i Artystycznej prowadzi pod kierownictwem profesor Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk warsztaty literackie, które spełniają rolę nie tylko edukacyjną, ale też integracyjną dla zróżnicowanych wiekowo i zawodowo środowisk polskich emigrantów oraz migrantów w Londynie.

Istotne dla realizacji uczelnianej misji PUNO są nieodpłatne oferty edukacyjne – na Wydziale Nauk Humanistycznych otwarte wykłady oraz odczyty wygłaszane przez akademików z polskich uczelni i kadrę akademicką PUNO z udziałem naszych doktorantów. Od 2008 działa Uniwersytet Trzeciego Wieku i Innych z symbolicznym czesnym dla słuchaczy wszystkich pokoleń. Wyjątkowość UTW i Innych wynika nie tylko z faktu, że działa poza granicami kraju macierzystego na zetknięciu dwóch odmiennych stref językowych i kultur, ale też z gotowości przyjęcia do grona słuchaczy wszystkich zainteresowanych niezależnie od grupy wiekowej. Bogaty program „Polska i świat w XXI wieku” realizuje kadra akademicka PUNO i zapraszani profesorowie z Polski.

PUNO prowadzi ponad 30 projektów badawczych indywidualnych i grupowych w zakresie nauk humanistycznych, społecznych oraz technicznych. Instytut Nauk Społecznych realizuje obecnie ponad 10 prac badawczych, związanych z wpływem emigracji na życie Polaków. Dotyczą m.in. dysfunkcyjności ro-

dzin, rozwodów polskich małżeństw, stereotypów systemu pomocy społecznej, niepokojów zawodowych czy obaw związanych z wdrażaniem brexitu.

W Zakładzie Badań nad Emigracją Polską wśród tematów badawczych znalazły się: „Sytuacja szkolnictwa i dzieci polskich w Wielkiej Brytanii po 2004 r.”; „Dwukulturowość i dwutożsamość”; „Migracja i adaptacja młodzieży polskiej w krajach Unii Europejskiej – Wielka Brytania w latach 2004–2012”, „Fundacja M. B. Grabowskiego – działalność Fundacji oraz jej znaczenie w utrzymaniu polskości na obczyźnie. Rola Polskiej Misji Katolickiej a Fundacja M. B. Grabowskiego”. W zakresie projektów grupowych do najważniejszych należały badania „Wizerunku Polski i Polaków w podręcznikach brytyjskich” oraz najnowszy projekt poświęcony rozpoznaniu i analizie działalności emigracyjnych instytucji charytatywnych, wspierających naukę i kulturę naszego państwa w Wielkiej Brytanii.

Instytut Kultury Europejskiej prowadzi programy badawcze służące pełniejszemu poznaniu europejskich kultur narodowych i mniejszości etnicznych. Zadaniem programowym Instytutu jest również badanie różnorodnych warunkowań i przejawów współczesnych kultur narodowych w kontekście integracyjnych działań politycznych i ekonomicznych w Europie.

Od ponad roku PUNO współrealizuje z uczelniami z Polski, Włoch, Czech i Kenii rozpoczęty w 2017 projekt Unii Europejskiej o nazwie „Technologie obrazowania w komunikacji, sztuce i naukach społecznych” (TICASS)¹³. PUNO będzie prowadziło prace naukowo-badawcze w ramach tego programu przez kolejne lata – po obchodach 80. rocznicy powstania polskiej uczelni poza granicami kraju. Będziemy to świętować w 2019 roku. Innym międzynarodowym projektem w ramach Horizon 2020, czekającym na rozstrzygnięcie w Brukseli, jest projekt związany ze „wzmocnieniem roli dzieci i młodzieży w bezpiecznym korzystaniu z nowoczesnych technologii informatycznych jako niezbędnego elementu świadomej kultury zaufania”.

Przy okazji tych projektów, po trzyletnich staraniach Romana Mazura, MBA, dyrektora ds. rozwoju strategicznego, PUNO uzyskało w 2016 roku status akademickiej jednostki badawczej na pełnych prawach uniwersyteckich Unii Europejskiej¹⁴.

¹³ G. Czubińska, *Sprawozdanie z przebiegu projektu naukowo-badawczego TICASS, realizowanego w ramach programu Horizon 2020 Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe PUNO”, seria trzecia, nr 6, s. 311–322.

¹⁴ Strona internetowa: [Ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/organisations/register_sec.html](https://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/organisations/register_sec.html), dostęp 20 IX 2018.

Konsekwentnie i owocnie rozwija się na PUNO ośrodek badań nad polską emigracją, postrzeganą oraz analizowaną w trzech perspektywach: naszych naukowców czasowo lub na stałe osiadłych na emigracji, akademików z kraju i akademików brytyjskich. Od lat PUNO stanowi miejsce przyjazdów i spotkań naukowców-profesorów, doktorantów, studentów z Polski i innych krajów, którzy korzystając z naszej bazy i kontaktów z brytyjskim środowiskiem – realizują swoje inicjatywy badawcze i projekty.

Problematyce emigracyjnej poświęcono na PUNO szereg konferencji, wśród których znajdują się coroczne Konferencje Kwietniowe, organizowane w drugą sobotę kwietnia i dedykowane pamięci Ryszarda Kaczorowskiego, ostatniego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie. Pierwsza z nich (w 2011 roku) nosiła tytuł „Prezydenci i rządy Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w walce o niepodległą Polskę w latach 1939–1990”. Kolejne trzy poświęcono szkolnictwu polskiemu w Wielkiej Brytanii i Republice Irlandii, w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej oraz w Argentynie, Brazylii, Kanadzie, Stanach Zjednoczonych i w Australii. W 2016 roku rozpoczął się cykl czterech konferencji poświęconych nauce oraz rodzimej kulturze na Wyspach Brytyjskich. Pierwszą z nich była konferencja dotycząca „Wkładu polskich artystów i pisarzy w kulturę brytyjską po roku 1945”, druga z kolei (w 2017 roku) prezentowała „Muzykę i muzyków polskich w Wielkiej Brytanii po roku 1945”. 14 kwietnia 2018 roku przedstawiono „Wkład polskich architektów i urbanistów w architekturę Wielkiej Brytanii po roku 1945”, a 13 kwietnia 2019 zostanie zaprezentowany wkład polskich inżynierów w rozwój brytyjskiej myśli technicznej na przestrzeni ostatniego stulecia. W 2020 roku uhonorujemy wojska Andersa i ich wkład w walkach o niepodległość Polski i Europy.

PUNO organizuje również Konferencje Jesienne. Są poświęcane bieżącemu życiu na emigracji w kontekście badań psychologicznych, socjologicznych i kulturowych. Ostatnią była konferencja w języku angielskim – „Brexit and Polonia” w grudniu 2017 roku.

W bieżącym stuleciu opublikowano szereg książek naukowych i popularnonaukowych pracowników uczelni. W nowopowstałym wydawnictwie akademickim PUNO Press ukazało się w latach 2016–2018 osiem publikacji: tom IV, V i VI rocznika „Zeszyty Naukowe PUNO”, *The Hanna & Zdzisław Broncel Charitable Trust – fundatorzy, powiernicy, beneficjenci*¹⁵, *Po polsku na Wy-*

---

¹⁵ *The Hanna and Zdzisław Broncel Charitable Trust – fundatorzy, powiernicy, beneficjenci*, red. H. Taborska, E. Lewandowska-Tarasiuk, PUNO Press, Londyn, 2016.

*spach*¹⁶ oraz trzy książki w języku angielskim: *Leaders and policies of the Polish government in exile 1939–1990*¹⁷, *Brexit and Polonia: Challenges facing the Polish Community during the process of Britain leaving the European Union* oraz *Essays Commemorating Szmul Zygielbojm*¹⁸, a także pierwsza z pięciu monografii TICASS – *Visuality from Intercultural Perspectives: Technologies of Imaging in Communication, Art and Social Science*¹⁹.

W nowym roku akademickim planujemy otworzyć dwa kierunki licencjackie. Pedagogika kultury i języka polskiego poza Polską ma za cel przygotowanie słuchaczy do nauczania rodzimego języka i kultury głównie poza granicami Polski. W ofercie znajdują się dwie specjalności: translatoryka oraz logopedia i reedukacja dzieci wielojęzycznych. Z kolei psychologia stosowana w warunkach emigracji i społeczeństwa wielokulturowego – ma służyć w pierwszym rzędzie specjalistom polskojęzycznym wspierającym rozwój środowisk polonijnych z dwoma specjalizacjami: prawo i biznes oraz rozwój i zdrowie.

Patrząc jeszcze dalej w przyszłość, planujemy otworzyć studia pierwszego stopnia w dziedzinie zarządzania i technologii informacyjnych. Kierunek ten będzie kształcić ekspertów w zakresach strategii przedsiębiorstw, zarządzania zasobami ludzkimi i materiałowymi, e-biznesu, inżynierii oprogramowania i baz danych.

Pragniemy też utworzyć *networking* akademików polonijnych o pokrewnych nam celach i zainteresowaniach, prowadzących działalność edukacyjną i naukową w różnych zakątkach świata.

Przedstawione powyżej plany i projekty wymagają środków finansowych na ich realizację i rozbudowę infrastruktury uczelni, jeśli – mimo usilnych starań – nie otrzymamy wsparcia władz polskich, będziemy zmuszeni je ograniczyć i zmodyfikować.

¹⁶ *Po polsku na Wyspach*, red. K. Zechenter, PUNO Press, Londyn, 2016.

¹⁷ *Leaders and Policies of the Polish government in exile 1939–1990*, red. M. Fleming, PUNO Press, London, 2016.

¹⁸ *Brexit and Polonia: Challenges facing the Polish Community during the process of Britain leaving the European Union*, red. M. Fleming, PUNO Press, London, 2018.

¹⁹ *Visuality from Intercultural Perspectives: Technologies of Imaging in Communication, Art and Social Science*, red. M. Fleming, A. Łukaszewicz-Alcaraz, PUNO Press, London, 2018.

BIBLIOGRAFIA

OPRACOWANIA

- Brexit and Polonia: Challenges facing the Polish Community during the process of Britain leaving the European Union*, red. M. Fleming, PUNO Press, London, 2018.
- Czubińska G., *Sprawozdanie z przebiegu projektu naukowo-badawczego TICASS, realizowanego w ramach programu Horizon 2020 Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe PUNO”, seria trzecia, nr 6, s. 311–322.
- Filozofia na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie*, red. M. Płotka, J. Pyłat, A. Andrzejuk, Warszawa – Londyn, 2014.
- Garapich M. P., *Edukacyjne potrzeby poakcesyjnej emigracji polskiej do Londynu. Raport z badań*, Polski Ośrodek Naukowy Uniwersytetu Jagiellońskiego w Londynie, 2013.
- Judycki Z. A., *Polski Uniwersytet na Obczyźnie. Słownik pracowników naukowych*, Londyn, 2008.
- Leaders and Policies of the Polish Government in Exile 1939–1990*, red. M. Fleming, PUNO Press, London, 2016.
- Lipski D., Halecki O., *Polski Uniwersytet za Granicą*, w: *Filozofia na Polskim Uniwersytecie na Obczyźnie*, red. M. Płotka, J. Pyłat, A. Andrzejuk, Warszawa – Londyn, 2014.
- Pezda J., *Historia biblioteki polskiej w Paryżu w latach 1838–1893*, Kraków, 2013.
- Po polsku na Wyspach*, red. K. Zechenter, PUNO Press, Londyn, 2016.
- Pyłat J., *PUNO – Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Pułtusk – Londyn, 2010.
- Sas-Skowroński M., *Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, w: *Monograph Polish Faculty of Law Oxford 1944–1947 at the University of Oxford*, red. J. Cywiński, T. Rojewski, W. Toporowski, Londyn, 1997.
- Stobiecki R., *Klio na wygnaniu. Z dziejów polskiej historiografii na uchodźstwie w Wielkiej Brytanii po 1945 r.*, Poznań, 2005.
- Sulimirski T., *Uniwersytet Polski za Granicą w Paryżu*, „Nauka Polska na Obczyźnie”, Londyn, 1955, z. 1.
- The Hanna and Zdzisław Broncel Charitable Trust – fundatorzy, powiernicy, beneficjenci*, red. H. Taborska, E. Lewandowska-Tarasiuk, PUNO Press, Londyn, 2016.
- Visuality from Intercultural Perspectives: Technologies of Imaging in Communication, Art and Social Science*, red. M. Fleming, A. Łukaszewicz-Alcaraz, PUNO Press, London, 2018.
- Wyrwa T., *Założenie Uniwersytetu Polskiego Zagranicą w Paryżu w 1939 r.*, w: T. Wyrwa, *Pokoleniowe rozstaje dróg*, Lublin, 2007.

STRONY INTERNETOWE

- Bibliothèque-polonaise-paris-shlp.fr/medias/M%20moiredumonde_pl_web.pdf, dostęp 20 IX 2018.
- Falkowski W., Kilka uwag o historii i planach Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie, strona internetowa: Kptnno.krakow.pl/images/II_Kongres/WF.pdf, dostęp 31 XII 2018;
- Ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/organisations/register_sec.html, dostęp 20 IX 2018.

INNE

- Biuletyny jubileuszowe PUNO – 70- i 75-lecie.
- Broszura PUNO: *Polski Uniwersytet na Obczyźnie*, Londyn, 2017.
- Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 grudnia 1952 roku, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”, Londyn, 31 XII 1952, nr 4.
- Ustawa z dnia 6 lutego 1998 r. o uznaniu stopni naukowych, dyplomów i tytułów zawodowych nadanych przez Polski Uniwersytet Na Obczyźnie, Dz.U., 1998, nr 37, poz. 203.

PUNO – AN INDEPENDENT POLISH UNIVERSITY ABROAD

SUMMARY

The article presents the beginning of the Polish University Abroad establishing in Paris during the Second World War and later on in London (where we were found by the Polish authorities in exile as the private university with full public rights in 1952). Another part of the article shows PUNO activities in 21st century. The current structure of the university has been introduced, which comprises: Faculty of Humanities and three Institutes: Social Sciences, European Culture and Technical Sciences, together with 11 didactic and research units. The following categories apply:

Didactics – with postgraduate studies, PhD seminars, seminars and workshops, including „Polish Culture Course” (run non-stop since 1953), „Twentieth Century Polish History Seminar” (a seminar in English with participation of leading British historians dealing with the Polish history of the 20th century).

Scientific research – currently there are over 30 individual and group research projects at PUNO with broad scope of topics. Among them is the project funded by the European Union called TICASS and carried out by PUNO together with universities from Poland, Italy, Czech Republic and Kenya.

International academic conferences – with the majority devoted to emigration issues. It includes the annual PUNO April Conference, organized on the anniversary days of the Smolensk catastrophe and commemorating the last President of the Republic of Poland in Exile – Mr. Ryszard Kaczorowski.

Publishing – newly founded university publishing house PUNO Press, which issued eight books between 2016 and 2018, including „Zeszyty Naukowe PUNO”.

The article also presents University plans for the closest future, including two bachelor-degree studies for Polish migrants living abroad and further development of the PUNO Research Centre for young academics from Poland as well as for Polish-speaking diaspora living outside Poland.

Keywords: PUNO London, 80 years PUNO, Polish university abroad, emigration.